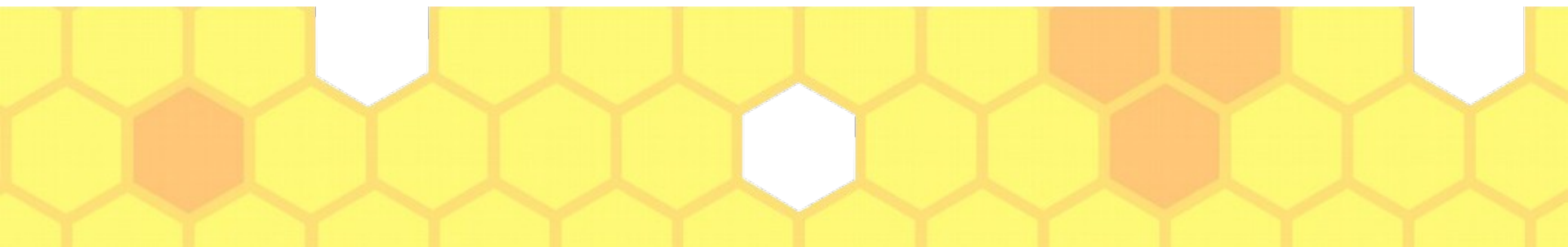

Stilske figure

Pjesnički jezik

Razlikuje se od ostalih upotreba jezika:

- konkretnošću u opisivanju
- emocionalnošću u izražavanju
- ritmičnošću i skladom govorne strukture
- bogatstvom značenja i smisla

Stilske figure

- odstupanja od uobičajene uporabe jezika
- nastale su za potrebe **retorike** (govorništva) u staroj Grčkoj
- u antičko doba **stil** je označavao dobar način pisanja i govora
- ukrašen, lijep govor □ uvjerljiv govor
- stari su retoričari **figure/ukrase** bilježili i razvrstavali u skupine prema srodnosti

Pojmovi figura i trop

- **FIGURA** < lat. *figura* – lik, oblik
 - ne služi slikovitosti izražavanje jer riječi ne rabi u prenesenom značenju
- **TROP** < grč. *tropos* – obrat
 - služi slikovitom izražavanju jer riječi koristi u prenesenom značenju

Podjela stilskih figura

figure

ponavljanja

riječi

misli

konstrukcije

I. Figure ponavljanja

- Nazivamo ih još □glasovne figure, fonološke figure ili figure dikcije.
- Utemeljene su na glasovnim učincima – ponavljanjem glasova ili riječi ostvaruje se:
 - **zvukovna izražajnost** (*ekspresivnost*), blagozvučnost ili *eufonija*
 - povezuje se značenje i zvučanje

Asonanca

(<lat. *assonare* – odjekivati)

- ponavljanje istih samoglasnika u stihu

*Olovne i teške snove snivaju,
Oblaci nad tamnim gorskim
stranama*

*Monotone sjene rijekom plivaju
Žutom rijekom među golim granama.*

Aliteracija (<lat. *ad littera* – od, k slovu)

- ponavljanje istih suglasnika ili glasovnih skupina u stihu

...I cvrči, cvrči, cvrčak na čvoru crne smrče...

*Zuji, zveči, zvoni, zvuči,
Šumi, grmi, tutnji, huči,
To je jezik roda moga.*

Onomatopeja

- oponašanje zvukova iz prirode

...pljus, fiju, cijuču, žvrgolje, grliču...

*Sitni **cvrč**ak sjetno **cvrči**...*

Anafora

- ponavljanje iste riječi ili skupine riječi na početku više stihova ili strofa

Barbara bješe bijela boka

Barbara bješe čvrsta, široka

Barbara bješe naša dika

Barbara, Barbara, lijepa ko slika.

Epifora

- ponavljanje istih riječi na kraju stihova

*Čujem u snu,
Sanjam u snu
Vidim u snu...*

*I oni su se malom čudili,
a on se opet njima čudio,
i tako su se svi čudili.*

Simploka

- anafora + epifora

*To sada gleda on,
To sada misli on,
To sada sanja on.*

Anadiploza

- ponavljanje riječi s kraja jednoga na početku drugoga stiha

*Te si tako rano **uranila**,
Uranila u svetu nedjelju...*

*A naša ulica je **duga**—————
Duga,...*

II. Figure konstrukcije

- zovemo ih još **sintaktičke** figure (<grč. *syntaxis* – slaganje riječi)
- nastaju odstupanjem od gramatičkoga reda riječi u nekoj cjelini (izrazu, stihu, ulomku)
- svako takvo odstupanje je uočljivo i izražajno, sredstvo ostvarenja posebnoga stila □ *stilogeno sredstvo*
- njima se postiže *ritmičnost* pjesničkoga izraza

Inverzija

- poredak riječi obrnut od gramatičkoga
Ljubim ruke bijele.
(Ljubim bijele ruke.)

*Tu svaki vagon **dimnjak ima,**
Željezni nahereni, tužni.*

*I čudno ima ime:
Napuštena pruga.*

Elipsa

- izostavljanje dijelova misli, ali tako da se smisao ipak može razabrati

Nedjelja. Tužno. Znamo, o znamo...

Na vješalima. Suha kao prut.

Na uzničnome zidu. Zidu srama.

Retoričko pitanje

- pitanje na koje se ne očekuje odgovor;
postavlja se radi postizanja dojma

Što sam? Tko sam?

Ja sam samo sanjar...

O gdje si sada, gdje si, Bezimena?

Polisindeton

- gomilanje veznika bez gramatičke potrebe

*I nema oca ni majke,
I nema sestre ni brata,
I nema drage ni druga...*

*I kosti su mu umorne
I duša mu je žalosna
I on je sam i zapušten....*

Asindeton

- izostavljanje veznika

*Misli mlada , (da) nitko je ne čuje,
(ali) slušalo je momče čobanine*

*Tu svaki vagon dimnjak ima,
Željezni, nahereni, tužni.*

III. Figure riječi

- **tropi** <grč. *tropos* – okret, promjena
- nastaju promjenom osnovnog, uobičajenog značenja pojedinih riječi – prijenosom značenja
- njima se djeluje na značenjski sloj pjesme

Metafora

- preneseno značenje gradi se *prema sličnosti*, stoga je nazivamo i *skraćenom poredbom* (iskazuje se samo drugi član poredbe)

*Moj prijatelju mene više nema,
Al nisam samo zemlja, samo trava...*

Ruže su munje misli, one su u srcu strijela.

Metonimija

- preneseno značenje se gradi prema nekim **stvarnim odnosima**, logičkoj zavisnosti

-

čitam *Cesarića* – Cesarićevo poeziju

_____ *I sluša Zemlja sva!*

Sinegdoha

- dio se uzima umjesto cjeline

*Za to neću maknuti **ni malim prstom**.*

*Moje je **tijelo** bolesno
I žudi tiho jednu bolnicu.*

- jednina umjesto množine

Kinez je skroman → svi Kinezi

Nijemac je marljiv.

Talijan temperamentan.

Personifikacija

- pridavanje ljudskih osobina neživomu, životinjama, biljkama, apstraktnim pojavama

Sama knjiga caru besjedila.

*Duša je zanijekala sve njezino
i ne zna kome se utječe*

Eufemizam

- ublažavanje nekog izraza

onaj rogati = đavao...

*Jer knjiga ta što držiš je u ruci,
Samo je dio *mene koji spava.**

Epitet

- ukrasni pridjev ili skupina riječi koja se dodaje drugoj riječi da bi je istaknula

Siroti mrtvac ja sam...

*Riječi je splelo **crno** lišće, lišće **krvavo**....*

Stalni epiteti - u narodnim pjesmama:

*rujno vino, **vjerna ljubav**, **britka** sablja, **bijelo** lice, **bijeli** grad...*

Alegorija

- produžena metafora – preneseno se značenje proteže na cjelinu (stoga je smatramo i figurom misli)
- basna se zasniva na alegoriji, čitava djela mogu biti alegorije (npr. roman *Starac i more*)

*Ja koji sam u silnim olujama i valovima upravljao
državnim brodom i neoštećena ga vratio u luku, ja
da se bojim natmurena tvoga čela i duha tvoga
druga?*

Simbol

- odabrani, konkretni predmet kojim se označava bitno svojstvo pojma koji se simbolom predstavlja
- **stalni, opći simboli** → *emblemi*
križ – kršćanstvo, *vaga* – pravda,
maslinova grančica – mir
- **pjesnički simboli** → *individualni*,
kontekstualni jer su razumljivi samo u kontekstu djela

Simbol

- *Samo **gordi jablan** lisjem suhijem,
šapće o životu mrakom gluhijem,
Kao da je samac usred svemira.* **čovjek**
- *Teče i teče, teče jedan **slap**;
Što u njem znači moja mala **kap**?* **život uopće
život
pojedince**

IV. Figure misli

- odnose se na širi smisao onog što je rečeno
- zasnovane su na prenesenom značenju
- kao i tropi, one djeluje na značenjskom, *semantičkom* sloju pjesme – pojačavaju, naglašavaju, ističu smisao pjesničkoga teksta

Poredba

- **usporedba, komparacija**
- jedna od najčešćih stilskih figura
- uspoređivanje na osnovi nekih zajedničkih svojstava:

*Volio sam je kao travu
i kao jasenje*

*Ko trstiku i kanarinca
Ko uspavanku i majčino
buđenje...*

Antiteza

- posebna vrsta poredbe koja se zasniva na opreci, suprotnosti – ***kontrast***

*Bučni su **anđeli tuge**...
Al **anđeli radosti** šute.*

Djeca su radost i žalost.

Tijesan mi bijaše vijek, a velebna bješe mi duša.

Slavenska antiteza

- posebna vrsta antiteze sastavljene od tri dijela, česta u narodnoj poeziji slavenskih naroda (*slavenska poredba*)

Što se bijeli u gori zelenoj?

Al je snijeg,^a al su labudovi^b?

*Nit je snijeg ^{ne a}, nit su labudovi ^{ne b}
nego šator age Hasanage.^c*

- Prvo se postavi jedna tvrdnja-pitanje (*a*), zatim druga (*b*), a potom se niječe prva (*ne a*) i druga tvrdnja (*ne b*) pa se postavlja nova tvrdnja ©.

Hiperbola

- figura preuveličavanja, predimenzioniranja radi naglašavanja emocionalnoga stava:

*Ja sam danas ispio sunce plamno
I žilice su moje nabrekle ko potoci.
U utrobi se mojoj ljuljuška more tamno...*

- česta u svakodnevnom govoru

*Poludjet ću od buke.
Crknut ću od gladi.
Rekao sam ti to milijun puta.*

Gradacija

- figura stupnjevanja radi pojačavanja osnovnoga dojma

*I biti slab, i nemoćan,
I sam bez igdje ikoga,
I nemiran, i očajan.*

*I gaziti po cestama
I biti gažen u blatu,
Bez sjaja zvijezde na nebu.*

Ironija

- izražavanje putem suprotnosti – *misli se suprotno od onoga što se kaže*
 - može varirati **od šale do sarkazma**
 - Ti si mi krasan prijatelj!*
 - približava se pojmu **parodije**
- *Volim ići u kazalište. Mnogo je realnije od života.*
 - *Otkriće Amerike je početak smrti umjetnosti.*
 - *Ako su bogatun i siromah braća, onda je bogatome ime Kain.*

Oscar Wilde

Paradoks

- izricanje naizgled protuslovne misli
- najpoznatiji paradoks:

Znam da ništa ne znam. (Sokrat)

Život je smrt, a smrt je život.

Guslara sretah. Bio je slijep.

Al reče: - Sinko, život je lijep!

Zbunih se malko. – zar zbilja lijep?

- Vidjet ćeš, sinko, kad budeš slijep!

Oksimoron – “oštromna ludost”

- spajanje naizgled suprotnih pojmova
- blizak paradoksu
- vrlo je efektan; izaziva dublji dojam

Radosni mrtvac

Cvjetovi zla – naslovi književnih djela

Zimsko ljetovanje

istinita laž

užasno lijepo – svakodnevni govor

strašno dobro